

Correspondentie deze rubriek betreffende te richten aan:
Dr. A. H. B. Schuurs, Stadionweg 53¹, 1077 RZ Amsterdam.

HOE SPRING JE OM MET TRAUMATA BIJ KINDEREN?

Cursusgevers: **W. Berendsen**
M. Simon
P. Noverraz
J. Roeters
A. Kuijpers-Jagtman

Deze eendaagse cursus staat in het kader van endodontische, chirurgische, cosmetische en orthodontische aspecten van gebitstraumata bij kinderen. Voor literatuur werd verwezen naar het themanummer over traumata van dit tijdschrift (november, 1987).

In de inleiding werd in vogelvlucht aandacht besteed aan anamnese, onderzoek, prognose en therapie (eerste hulp), soort en oorzaak van gebitsletsel, de formocre-

sol- (!) pulpotomie, het al dan niet replanteren van geavulseerde (melk)elementen en wanneer te extraheren, het geheel met informatieve dia's geïllustreerd.

Aan de hand van twee beschrijvingen van traumata werd gevraagd de diagnose en therapie te vermelden. Aan het einde van de dag werden de juiste antwoorden gegeven.

Het acute trauma

Begonnen werd met de vermelding van enige epidemiologische gegevens en de bekende indeling van de traumata.

Als een hoek van een element afbreekt zijn klachten afhankelijk van de restdikte van het tandweefsel, de tijd verlopen sinds het ongeval en de leeftijd van het element. Gecomplieerde fracturen zijn verrassend

pijnloos; indicaties voor de endodontische therapieën (overkapping, amputatie, extirpatie) werden behandeld. Gewezen werd op de onbetrouwbaarheid van sensibiteitstesten. Er werden praktische tips gegeven, (o.a. calciumhydroxyde, te gebruiken bij onder meer overkappen, zit in de witte pasta van Life en Dycal).

Vervolgens werden de wortelfracturen uitgebreid besproken. Daar ook hier naar het al vermelde themanummer werd verwezen, wordt op dit onderwerp niet nader ingegaan.

Endodontische aspecten

Als eerste werd aandacht besteed aan de luxaties. Ook hier wordt volstaan met enkele opmerkingen. Na intrusie treedt obliteratie op; zo'n element zou altijd avitaal

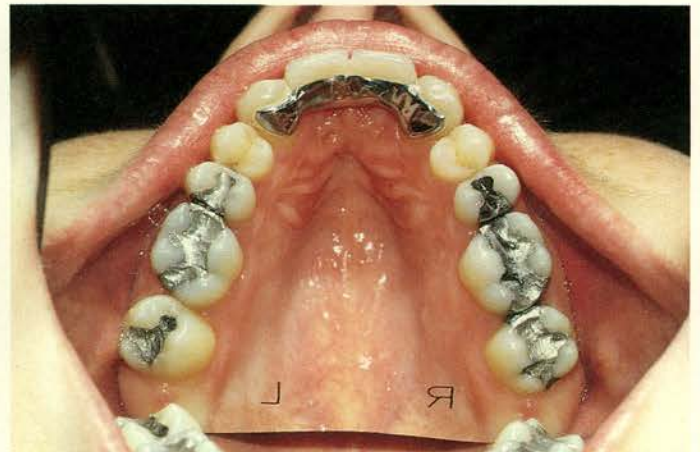
Afb. 1. Verlies van vier frontelementen.

Afb. 2. Ruimteverlies ten dele gecorrigeerd door orthodontische behandeling.

Afb. 3. Resultaat na aanbrengen van de etsbrug.

Afb. 4. Palatinaal aanzicht.

worden en daarom is een vroegtijdig uitgevoerde extirpatie aan te raden. Is de wortel volgroeid dan moet men orthodontisch extruderen; afwachten brengt het risico van ankylose met zich.

Complicaties in de zin van interne en externe resorptie werden niet vergeten. Interne resorptie verloopt snel; insluiten van $\text{Ca}(\text{OH})_2$ gedurende één week maakt het spoelen met natriumhypochloriet effectiever.

Mondheekundige aspecten

De kaakchirurg onder de sprekers begon met te wijzen op de grote rol die tandartsen bij de behandeling van ongevallen kunnen spelen, en trachtte het terrein van de kaakchirurg af te bakenen. Daarna werd systematisch ingegaan op de volgende aspecten.

– Algemene gezondheid. In het bijzonder werden genoemd: epilepsie in verband met preventie, hemorrhagische diathesen in verband met nabloeding, medicijngebruik mede in verband met profylaxe, en diabetes.

– De plaats van het ongeval is van belang voor het risico van tetanus, maar ook voor het terugvinden van een uitgeslagen element.

– Hoe het ongeval plaats vond vraagt aandacht omdat er sprake kan zijn van kindermishandeling.

– Bij het onderzoek moet ook worden gelet op letsel buiten de mond (amnesie, vomeren, hoofdpijn). Bloeduitstortingen en occlusie vormen aanwijzingen voor kaakfracturen. Als een (stuk) element kwijt is kan het in de weke delen of in de luchtpijp/longen terecht gekomen zijn.

Ter illustratie werden dia's, waaronder schemata uit het welbekende boek over traumata van Andreasen, getoond.

Restauratieve aspecten

Na de lunch werd de restauratie van be-

schadigde elementen met composieten besproken. Het was een praktisch, klinisch verhaal gericht op herstel van de cosmetiek. Begonnen werd met een summiere beschrijving van de eigenschappen van verschillende composieten; afhankelijk van de situatie moet het juiste materiaal worden gekozen, waarbij sterkte (hybride materiaal) en cosmetiek (microfijn) via de 'sandwich'-methode kunnen worden gecombineerd. Preparatie en restauratie werden vlot en met veel praktische wenken uiteengezet.

De spreker is voorstander van het terugplaatsen van afgebroken fragmenten. De oorspronkelijk te witte kleur van het afgebroken deel is veroorzaakt door uitdroging en verdwijnt na enige tijd.

Als laatste werd op extern en intern bleken ingegaan.

Orthodontische aspecten

Bij een ongeval behoort de tandarts van meet af aan rekening te houden met een eventuele orthodontische behandeling. Zo is extractie van een element met kroonfractuur in het onderfront welhaast een kunstfout te noemen.

Enige epidemiologische gegevens laten zien dat een Angle II_1 -relatie gepaard gaat met het grootste aantal tandtraumata en een Angle II_2 met traumata van laterale snijtanden.

Traumata van temporaire elementen kunnen gevolgen hebben voor de opvolgers, die dan vertraagd of ectopisch doorbreken, ankylotisch zijn, een erg kromme wortelvorm bezitten of gedilacereerd zijn, enzovoorts.

Het effect van vroegtijdig verlies van een blijvend element hangt af van de ruimte in de tandboog, van de lip-tandrelatie en kaakrelatie. Te laat ingrijpen kan inhouden dat de antagonisten ongeremd te ver uitgroeien, hetgeen te voorkomen is met een opbeetplaat. Factoren die mede het behandelplan bepalen zijn leeftijd, Angle-classificatie, discrepanties in de kaakbooglengthe

en profiel. Het verlies van één of meer elementen al dan niet symmetrisch, werd aan de hand van casuïstiek met fraaie illustraties uitgebreid en kundig besproken.

Preventie

Aan het slot van de dag kwam de preventie aan bod. Er werd vooral op de bescherming van het gebit ingegaan. De deelnemers ontvingen een beschrijving van te gebruiken materialen en van de wijze van vervaardigen van de individuele mondbeschermers.

BEOORDELING

Niet elke spreker is even bevlogen of kan boeiend vertellen, maar zelfs de wat monotone sprekende cursusgever wist de aandacht vast te houden. Duidelijk was dat allen veel ervaring hebben met de behandeling van traumata en de gevolgen daarvan. Hetgeen ook bleek uit de schat aan gefotografeerde voorbeelden.

Enkele uitspraken staan ter discussie. Zo bleek een spreker voorstander van het 'bewaren' van geavulseeerde elementen in de mond, waar een ander later, correcter, voor bewaren in melk pleitte. De bewering dat een apexresectie een doeltreffende therapie tegen externe vervangingsresorptie vormt, is in de literatuur nog niet waargemaakt. Ook formocresol lijkt langzamerhand niet meer bruikbaar in de endodontie (hetgeen de spreker zelf ook liet doorschemeren). Dit soort kleinigheden terzijde gelaten, moet worden gezegd dat het een goede, degelijk opgezette en nuttige cursus is, die mede door de afwisselende onderwerpen in een prettige atmosfeer verliep.

A. H. B. Schuurs, Amsterdam

De keuze van de te bespreken cursus is gemaakt in overleg met het Orgaan Paot. De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij de redactie.